

2024

SANSKRIT

M.A. Third Semester End Examination - 2024

PAPER - SAN-303A

Full Marks : 40

Time : 2 hours

The figures in the right-hand margin indicate marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Illustrate the answers wherever necessary.

(सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च पदेयम्)

1. यथेच्छं प्रश्नचतुष्टयम् उत्तरत।

2×4=8

(i) वाक्यपदीयस्य कति काण्डानि सन्ति? कानि च तानि?

(ii) शब्दब्रह्मणः प्राप्त्युपायः कः? कश्चानुकारः?

(iii) का विद्या सत्या विशुद्धिः एकपदागमा च?

(iv) 'अथ शब्दानुशासनम्' इत्यत्र केषां शब्दानामनुशासनम्? कथञ्च?

(v) हरदत्तमते वृत्तिलक्षणं लिखत। न्यासोल्लिखितेषु प्राचीनवृत्तिकारेषु

(Turn Over)

(2)

द्वयोः नाम लिखत।

(vi) लृकारे परे कानि अच्कार्याणि वृत्तिकृता दर्शितानि?

2. यथानिर्देशम् उत्तरत -

क) यथाभिलाषं कारिकाद्वयं व्याख्यात।

4×2=8

(i) अध्याहितकलां यस्य कालशक्तिमुपाश्रिताः।

जन्मादयो विकाराः षड्भावभेदस्य योनयः॥

(ii) परेषामसमाख्येयम् अभ्यासादेव जायते।

मणिरूपादिविज्ञानं तद्विदां नानुमानिकम्॥

(iii) ग्राह्यत्वं ग्राहकत्वं च द्वे शक्ती तेजसो यथा।

तथैव सर्वशब्दानामेते पृथगवस्थिते॥

ख) अनुप्रियं द्वौ उत्तरत।

4×2=8

(i) हकारस्य द्विरुपदेशे किं प्रयोजनम्?

(ii) काशिकादिशा 'लण्' इति माहेश्वरसूत्रं व्याख्यात।

(iii) माहेश्वरसूत्रमवलम्ब्य कति प्रत्याहाराः काशिकायाः प्रत्याहारप्रकरणे

(3)

प्रदर्शिताः? के च ते? प्रतिप्रत्याहारं सूत्रनिर्देशः करणीयः।

3. यथानिर्देशं समाधेयम्-

8×2=16

क) शब्दब्रह्मणः स्वरूपं वर्णयत।

अथवा

ध्वनिभिः शब्दाभिव्यक्तेः कति पक्षाः भर्तृहरिणा प्रदर्शिताः। के च ते पक्षाः? सर्वे पक्षाः विस्तरेण निरूपणीयाः।

ख) काशिकायाः आद्यश्लोकत्रये प्रदर्शितानि ग्रन्थवैशिष्ट्यानि प्रपञ्चयत।

अथवा

'अयं रेफो यकारात्पर उपदिश्यते' इति पङ्क्तिं सप्रसङ्गं व्याख्यात।